

آموزش هنر

پایه دهم
دوره دوم متوسطه حرفه‌ای

۱

۳

۹

۷

وزارت آموزش و پرورش

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: معاونت برنامه ریزی آموزشی و توان بخشی
گروه برنامه ریزی آموزشی و درسی دوره اول و دوم متوسطه حرفه‌ای

نام کتاب: آموزش هنر پایه دهم دوره دوم متوسطه حرفه‌ای - کد ۱۸۱
مؤلفان: فریده رئیسی ماکیان، پدram حکیم زاده، زهرا معینی، فرزانه کوچک خانی

ویراستار: بهروز راستانی

حروف چینی: شیوا پور محمد

مدیریت تولید: لیدا نیک‌روش

هماهنگی امور هنری: محبت‌الله همتی

امور تولید: علی نجمی

امور فنی: زهرا محمد نظامی

امور فنی رایانه: راحله زادفتح‌اله

تصحیح: راحله زادفتح‌الله

مدیر هنری و طراح گرافیک: فرشته نجفی

طراح جلد: مهسا قباپی

عکاسی: اعظم لاریجانی

تصویرگران: هدا حدادی، فاطمه رادپور، طاهر شعبانی، شعله مخلوچی، عطیه مرکزی و فرشته نجفی

ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج -

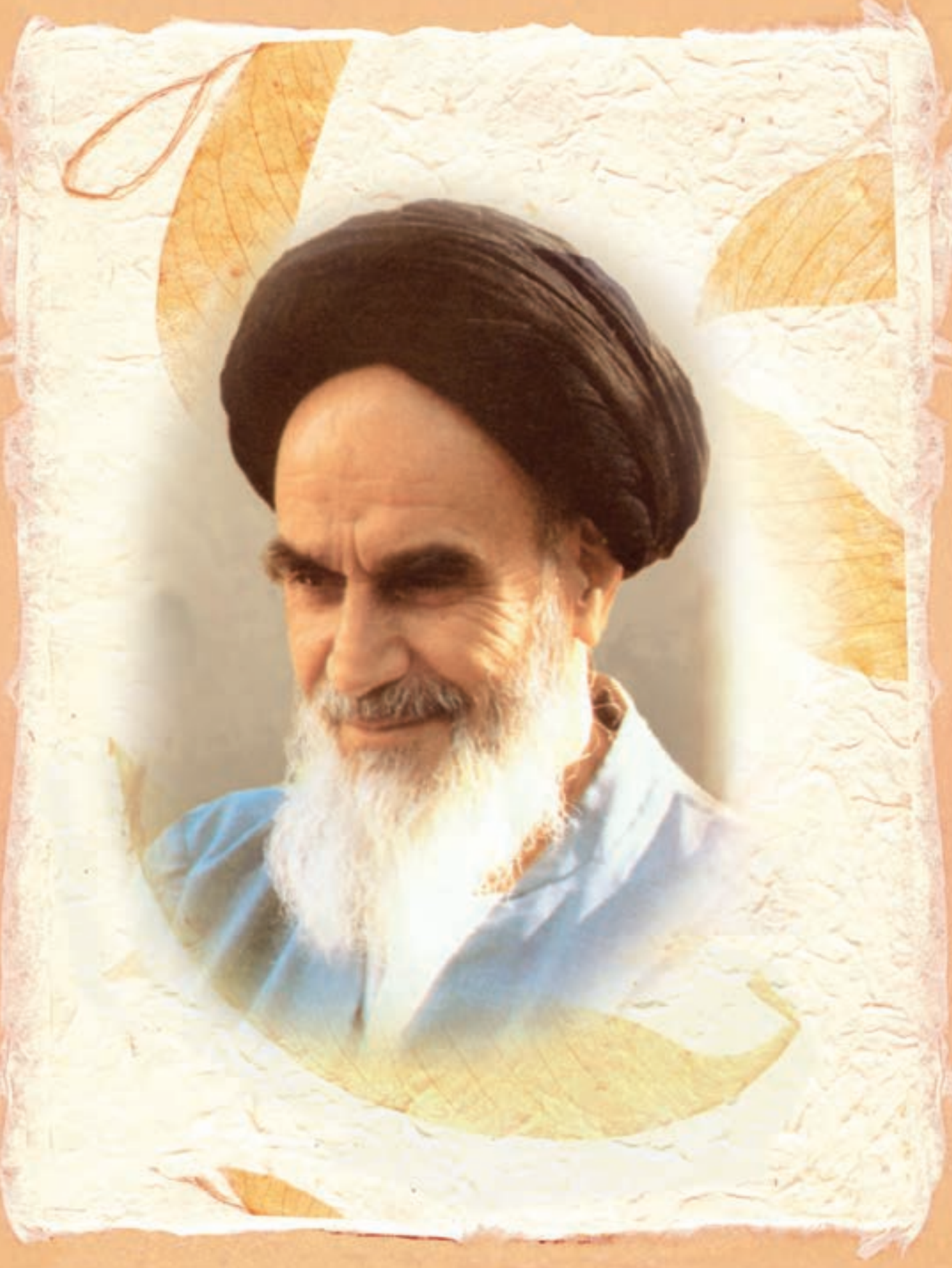
خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۹-۳۷۵۱۵

چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ چهارم - ۱۳۹۷

شابک: ISBN: ۹۶۴-۰۵-۱۵۴۲-۶

بسمه تعالی

فرایند تولید برنامه درسی مجموعه فعالیت‌های نظام‌مند و طرح‌ریزی شده‌ای است، که تلاش دارد ابعاد چهارگانه زیر نظام برنامه درسی (طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی) را در یک بافت منسجم، هماهنگ با غایت و اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی سازماندهی نماید.

در تدوین محتوای کتب دانش‌آموزان با نیازهای ویژه که بخشی از فرایند برنامه‌ریزی درسی است، سعی شده تا ملاحظات ساحت‌های تربیتی حاکم بر فلسفه تعلیم و تربیت که ناظر بر رشد و توان‌مندی دانش‌آموزان برای درک و فهم دانش پایه و عمومی، کسب مهارت‌های دانش‌افزایی، به کارگیری شیوه تفکر علمی و منطقی، توان تفکر انتقادی، آمادگی جهت بروز خلاقیت و نوآوری و نیز کسب دانش، بینش و تفکر فناورانه برای بهبود کیفیت زندگی است، مورد توجه قرار گیرد. این محتوا با فراهم نمودن فرصت‌های مناسب برنامه درسی ضمن تاکید بر انعطاف در عین ثبات و همه جانبه نگری و توجه به هویت ویژه متریبان با نیازهای خاص، زمینه ساز دستیابی دانش‌آموزان به کسب شایستگی‌های لازم (توان‌مندی‌ها، مهارت‌ها) می‌باشد.

امید است این محتوا در تحقق اهداف موثر باشد و معلمان عزیز و گرامی با بهره‌گیری از این کتاب بتوانند فراگیران را در دستیابی به صلاحیت‌های فردی و اجتماعی یاری نمایند.

این کار بزرگ حاصل همکاری صمیمانه کارشناسان سازمان آموزش و پرورش استثنایی و گروه‌های تالیف کتاب‌های درسی می‌باشد، شایسته است از تلاش و مساعی تمامی این عزیزان و همکاران سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت متبوع که در مراحل چاپ و آماده سازی ما را یاری داده‌اند، تقدیر و تشکر نماییم.

در اینجا از همه همکاران و صاحب نظران درخواست می‌نمایم، تا نظرات و پیشنهادهای خود را در خصوص این محتوا به این سازمان منعکس نمایند.

دکتر مجید قدمی

معاون وزیر و رییس سازمان

آموزش و پرورش استثنایی کشور

خدا زیباست و زیبایی را دوست دارد.

سخنی با همکاران گرامی؛

هنر پدیده‌ای جهانی است که در همه‌ی ابعاد زندگی وجود دارد و همه‌ی انسان‌ها در حیات آن نقش دارند. هنر هر جامعه نشانگر تمدن آن جامعه است .

در جهان امروزه ویژه در قرن حاضر ، درس هنر در میان عناوین و موضوعات درسی دانش‌آموزان جایگاه ویژه‌ای یافته است .

با توجه به آگاهی از اهمیت و جایگاه درس هنر برای بالا بردن سطح شناخت، تقویت خلاقیت و بروز توانایی‌های «دانش‌آموزان با نیازهای ویژه» سازمان آموزش و پرورش استثنایی اقدام به تدوین کتاب آموزش هنر نموده است لذا برای آموزش مناسب کتاب حاضر، توجه شما را به ویژگی‌های ساختاری آن جلب می‌کنیم:

ساختار کتاب

۱- تعداد درس‌ها بر اساس سر فصل‌های اساسی درس هنر تنظیم شده است. این سر فصل‌ها عبارت‌اند از: نقاشی، طراحی مبانی، کار دستی (کلاژ، کاغذ و تا، کاغذ و برش، حجم سازی)، چاپ و نمایش.

۲- در کلیه مبحث‌ها رویکرد اصلی کتاب که توسعه‌ی مهارت‌های حسی - حرکتی است ، با انجام تمرین‌های «آموزش گام به گام»، مورد توجه قرار گرفته است که این موضوع به تربیت هنری و بالارفتن ذوق و خلاقیت هنری دانش‌آموزان می‌انجامد.

۳- آموزش مفاهیم هنری با توجه به زمینه‌ی روان‌شناختی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، تدوین شده است و سعی بر این بوده است که عناوین و متن درس‌ها، ساده و در حدّ توان و دانش آنان باشد و از به کارگیری عبارت‌های ثقیل و دور از ذهن خودداری شود.

۴- با توجه به تفاوت شرایط اجتماعی، فرهنگی و جغرافیایی دانش‌آموزان، همکاران گرامی تمرین‌های مناسب برای هر درس را مشابه با تمرین‌های ارائه شده، طراحی و اجرا کنند .

روش‌های تدریس

طراحی آموزشی برای درس هنر باید به گونه‌ای باشد که در کلاس، فضایی آرام، آزاد و با نشاط

بیافریند تا بستر مناسبی برای بروز استعدادها، خلاقیت‌ها و همچنین ارضای نیازهای دانش‌آموزان به زیباشناسی و آفرینش هنری فراهم آورد.

در فرآیند فعالیت‌های یاددهی- یادگیری می‌توان از همه‌ی روش‌های تدریس که اساس آن‌ها فعالیت و مشارکت دانش‌آموز است، استفاده کرد و علاوه بر مشارکت دانش‌آموز در فرآیند تجربه‌های یادگیری، باید زمینه‌ی بروز خلاقیت او نیز مورد توجه باشد و تلفیق رشته‌های هنری هم در هر جا که میسر است، باید انجام شود.

نکته‌های قابل توجه در فرآیند یاددهی - یادگیری

- بیشتر وسایلی که در متن درس‌ها پیش بینی شده، در دسترس است و به راحتی تهیه می‌شود.
- در پایان هر جلسه، فهرست وسایل مورد نیاز جلسه‌ی بعد را به اطلاع دانش‌آموزان برسد.
- برای ایجاد اعتماد به نفس، دانش‌آموزان را عادت دهید به طور مستقل کارکنند. البته برای گسترش روحیه‌ی همکاری، انجام برخی فعالیت‌ها به صورت گروهی توصیه می‌شود.
- در ابتدای شروع هر فعالیت، اقدامات لازم جهت مشاهده‌ی محیط اطراف یا نمونه کارهای عملی، فراهم کنید.

- لازم است بر فعالیت‌های دانش‌آموزان دقت و نظارت کامل داشته باشید و آن‌ها را راهنمایی کنید تا از وسایل و ابزار خود به خوبی نگه‌داری کنند.

- بعد از چند درس نمایشگاهی از آثار دانش‌آموزان برپا کنید.
- دانش‌آموزان را تشویق کنید که تا در حد خود از قدرت تخیل و تفکرشان استفاده کنند و هنگام کار، به آن‌ها آزادی عمل بدهید تا مطابق با سلیقه و نظر خود فعالیت کنند. همچنین از تحمیل نظرهای شخصی در کار آن‌ها خودداری کنید تا آنان نیز از ساخت نمونه‌های کلیشه‌ای بپرهیزند.
- دانش‌آموزان علاقه‌مند به انجام فعالیتی ویژه می‌توانند با نظارت والدین خود، آن را با طرح جدید در اوقات فراغت تکرار کنند.

ارزش‌یابی

درفرآیند ارزش‌یابی، فعالیت‌های فردی و گروهی دانش‌آموز و نتیجه‌ی این فعالیت‌ها که محصول هنری اوست، با مشارکت آموزگار، خود دانش‌آموز و هم کلاسی‌های اوسنجیده و قضاوت می‌شود.

فهرست

- ۱ نقاشی ۱ / رنگ های اصلی و فرعی ۱۰
- ۲ کاردستی ۱ / ساخت گل و گوی با دایره های کاغذی ۱۲
- ۳ چاپ ۱ / چاپ اسفنجی (گل آفتاب گردان) ۱۶
- ۴ نقاشی ۲ / رنگ های مکمل (فرعی) ۱۸
- ۵ کاردستی ۲ / ساخت ماسک ۲۲
- ۶ نمایش ۱ / نمایش بدون کلام (پانتومیم) ۲۶
- ۷ نقاشی ۳ / دایره ی رنگ ها ۲۸
- ۸ کاردستی ۳ / ساخت عروسک های تخم مرغی ۳۰
- ۹ چاپ ۲ / چاپ با برگ ۳۴
- ۱۰ نقاشی ۴ / ویژگی رنگ ها ۳۸
- ۱۱ کاردستی ۴ / طرح موزاییک (ساخت کارت تبریک) ۴۲
- ۱۲ چاپ ۳ / چاپ پَر ۴۶
- ۱۳ نمایش ۲ / اجرای نمایش با ماسک ۱ ۴۸
- ۱۴ کاردستی ۵ / ساخت کاغذ ابر و باد ۵۰

۵۴	چاپ ۴ / چاپ با سیبزمینی	۱۵
۵۸	طراحی - مبانی ۱ / خط افقی	۱۶
۶۰	کاردستی ۶ / تابلوی منظره (کاغذ ابر و باد)	۱۷
۶۲	چاپ ۵ / چاپ با پیاز	۱۸
۶۴	طراحی - مبانی ۲ / خط عمودی	۱۹
۶۶	نمایش ۳ / اجرای بی کلام یک داستان (پانتومیم)	۲۰
۶۸	چاپ ۶ / چاپ روی پارچه	۲۱
۷۰	طراحی - مبانی ۳ / خط مورب	۲۲
۷۲	نمایش ۴ / اجرای نمایش با ماسک	۲۳
۷۴	کاردستی ۷ / نقاشی روی پارچه	۲۴
۷۶	نقاشی ۵ / رنگ آمیزی با یک نقش اسلامی - ایران	۲۵
۷۸	متن نمایشی ۱ (چوپان و گرگ)	پیوست :
۸۲	متن نمایشی ۲ (رهگذران و کیسه ی پول)	
۸۴	الگوها	

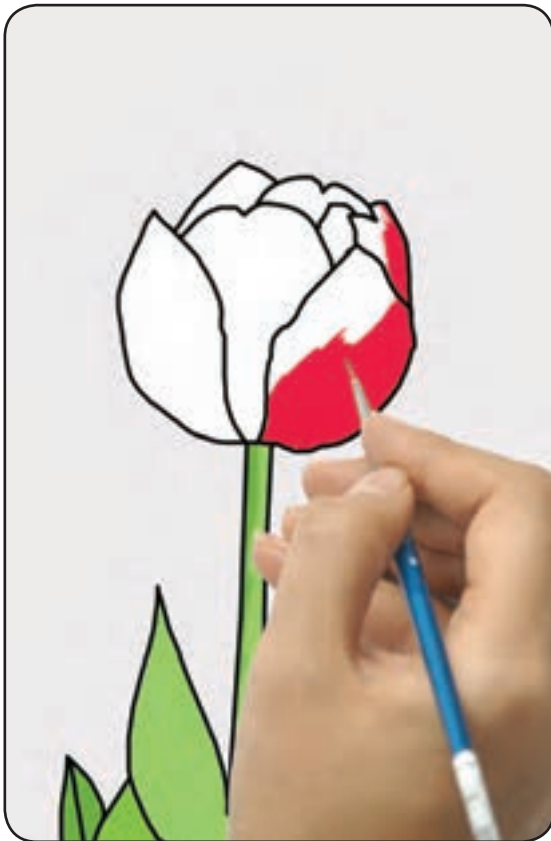

رنگ‌های اصلی و فرعی

وسایل و مواد مورد نیاز:

- مقوای اشتبایخ یا مقوای بافت دار
- قلم موی آبرنگ (شماره های ۵ و ۷)
- پالت (ظرف کوچک ته گود)
- رنگ گواش (۳ رنگ)

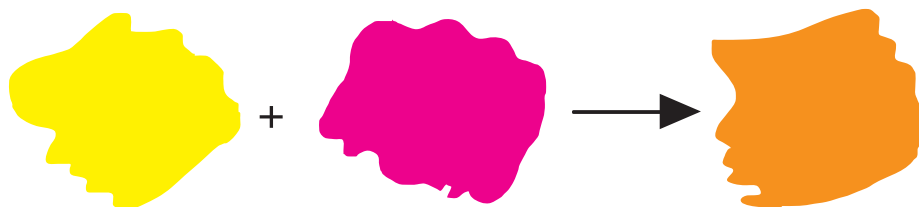
به اطراف خود خوب نگاه کنید. چه می بینید، آیا می توانید رنگ آن چه را که می بینید بگویید؟ ما می توانیم این رنگ های زیبا را بسازیم.

همه ی رنگ ها از ترکیب سه رنگ اصلی به وجود آمده اند.
قرمز، زرد و آبی، سه رنگ اصلی هستند.

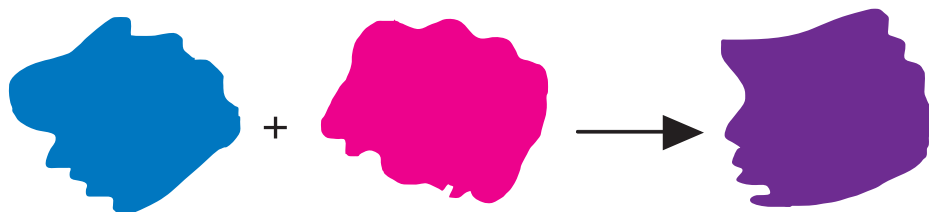
گام به گام انجام دهید:

اگر دو رنگ زرد و قرمز را با هم ترکیب کنیم، رنگ نارنجی به دست می آید.

۱ - حالا دو رنگ زرد و قرمز را خوب با هم ترکیب کنید، تا رنگ نارنجی به دست آید.

اگر دو رنگ آبی و قرمز را با هم ترکیب کنیم، رنگ بنفش ساخته می شود.

۲ - حالا دو رنگ آبی و سرخ را با هم ترکیب کنید، تا رنگ بنفش به دست آید.

اگر دو رنگ آبی و زرد را با هم ترکیب کنیم، رنگ سبز ساخته می شود.

۳ - حالا دو رنگ آبی و زرد را با هم ترکیب کنید، تا رنگ سبز به دست آید.

ساخت گل و گوی با دایره های کاغذی

وسایل و مواد مورد نیاز:

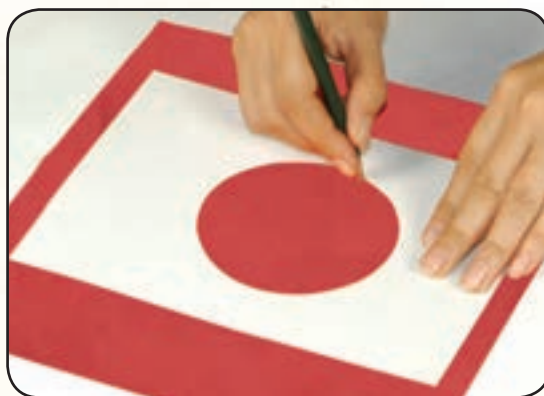
- کاغذهای رنگی
- خط کش
- قیچی
- الگو
- چسب مایع
- رولت

ساخت گل کاغذی

گام به گام انجام دهید:

۲- رولت را روی خط های مثلث داخل دایره بکشید.

۱- الگوی مورد نظر خود را روی کاغذ رنگی قرار دهید.

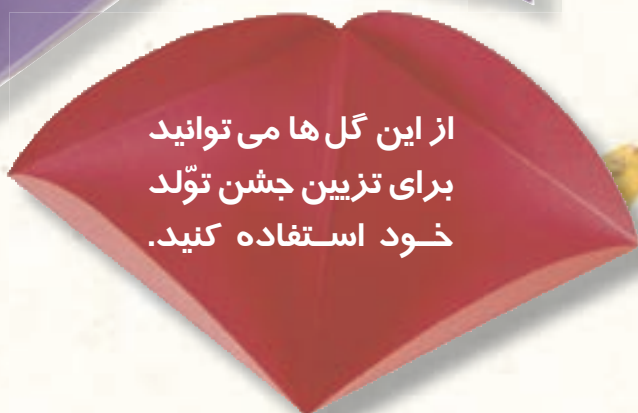

۳- با قیچی، دایره ها را به دقت ببرید.

۵- مطابق شکل، قسمت های بالا زده را به همدیگر بچسبانید.

۴- تمامی خط های مشخص شده با رولت را مانند تصویر، به طرف بالا تا بزنید.

از این گل ها می توانید
برای تزیین جشن تولد
خود استفاده کنید.

ساخت گوی کاغذی

- می‌توانید دایره‌های بالا را به تعداد بیشتری (بسیست عدد) ببرید و این بار، یک گوی زیبا بسازید.

- مطابق شکل با پنج دایره، دو قسمت بالایی و پایینی گوی را بسازید و برای قسمت میانی توپ، از ده دایره‌ی باقی مانده استفاده کنید.

به جای دایره می‌توانید، از الگوی مثلث نیز استفاده کنید.

چاپ اسفنجی (گل آفتاب گردان)

وسایل و مواد مورد نیاز:

- اسفنج
- بشقاب یک بار مصرف
- رنگ های گواش
- طرح یا الگو (به انتخاب شما)
- کاغذ و یا مقوای سفید
- قیچی
- کاغذ پوستی خیاطی
- مداد یا خودکار

گام به گام انجام دهید:

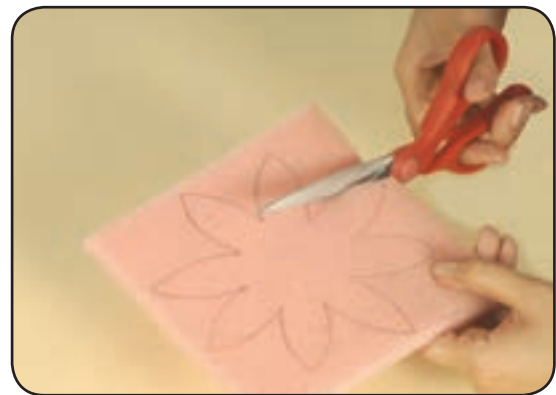

۲- کاغذ طرح را روی اسفنج قرار دهید و با خودکار و یا مداد، اطراف آن را خط بکشید؛ به طوری که طرح شما روی اسفنج منتقل شود.

۱- طرح مورد نظر خود را روی کاغذ پوستی انتقال دهید و با قیچی، اطراف آن را به دقت ببرید.

۴- مقداری از رنگ گواش را داخل بشقاب بریزید و با چند قطره آب، آن را رقیق کنید.

۳- با قیچی اطراف اسفنج را ببرید تا اسفنجی به شکل مورد نظر خود داشته باشید.

۶- مراقب باشید، اسفنج پس از قرار گرفتن روی کاغذ جا به جا نشود تا طرح شما دقیق و صحیح روی کاغذ منتقل شود.

۵- اسفنج را داخل رنگ بشقاب قرار دهید و سپس روی کاغذ بگذارید.

۷- می توانید با استفاده از آبرنگ، ماژیک و یا چسب های اکلیلی، طرح خود را تکمیل کنید.

رنگ‌های مکمل

وسایل و مواد مورد نیاز:

- مقوای اشتنباخ یا مقوای بافت دار
- قلم موی آبرنگ (شماره های ۵ و ۷)
- پالت
- رنگ گواش (۶ رنگ)

به تصاویر زیر نگاه کنید.

کدام یک زیباتر است؟ چرا؟

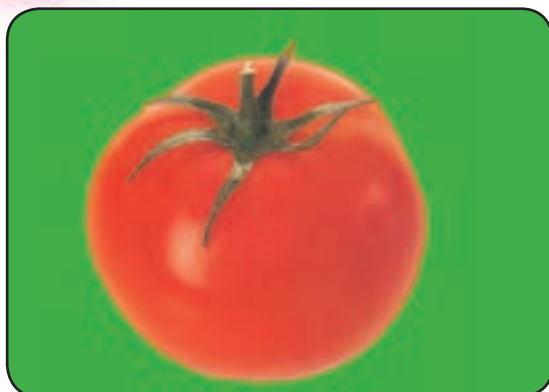
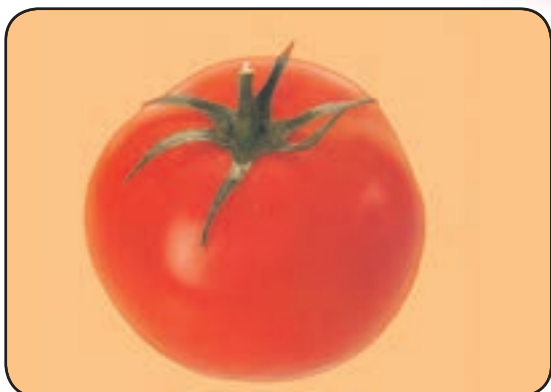
حالا به تصاویر زیر نگاه کنید.

کدام یک زیباتر است؟ چرا؟

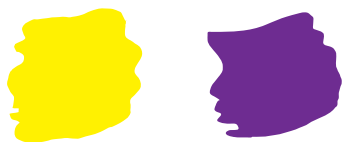

اکنون به تصاویر زیر توجه کنید.
کدام یک زیباتر است؟ چرا؟

وقتی در یک تصویر، رنگ بنفش را کنار
رنگ زرد می بینیم احساس می کنیم تصویر
ما کامل و زیباست. بنابراین می گوئیم:

رنگ بنفش، مکمل رنگ زرد است.

وقتی در یک تصویر، رنگ نارنجی را کنار
رنگ آبی می بینیم، احساس می کنیم تصویر
ما کامل و زیباست. بنابراین می گوئیم:

رنگ نارنجی، مکمل رنگ آبی است.

وقتی در یک تصویر، رنگ سبز را کنار رنگ
قرمز می بینیم، احساس می کنیم تصویر ما
کامل و زیباست. بنابراین می گوئیم:

رنگ سبز، مکمل رنگ قرمز است.

آیا می‌دانید از ترکیب رنگ اصلی با رنگ مکمل آن، رنگ خاکستری به وجود می‌آید؟

رنگ اصلی

رنگ فرعی

زرد + بنفش = خاکستری

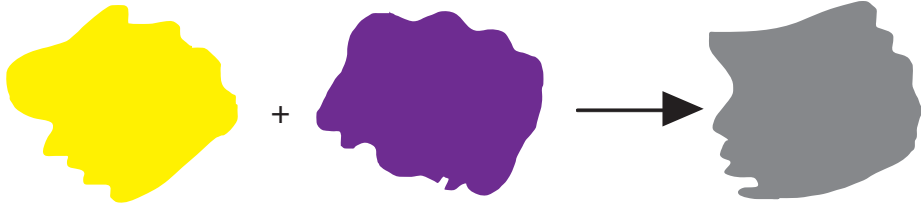
آبی + نارنجی = خاکستری

قرمز + سبز = خاکستری

گام به گام انجام دهید:

اگر دو رنگ زرد و بنفش را با هم ترکیب کنیم، رنگ خاکستری* ساخته می شود.

۱- حالا دو رنگ زرد و بنفش را خوب با هم ترکیب کنید، تا رنگ خاکستری* به دست آید.

اگر دو رنگ آبی و نارنجی را با هم ترکیب کنیم، رنگ خاکستری ساخته می شود.

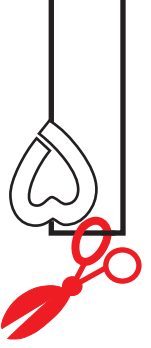
۲- حالا دو رنگ آبی و نارنجی را با هم ترکیب کنید، تا رنگ خاکستری به دست آید.

اگر دو رنگ قرمز و سبز را با هم ترکیب کنیم، رنگ خاکستری ساخته می شود.

۳- حالا دو رنگ قرمز و سبز را با هم ترکیب کنید، تا رنگ خاکستری به دست آید.

* نکته: اگر از رنگ های اصلی استاندارد استفاده شود، رنگ به دست آمده دقیق خواهد بود.

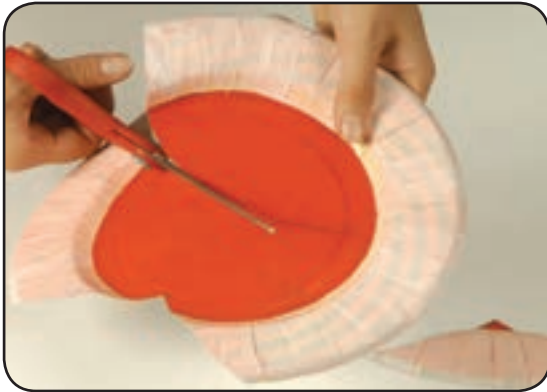

ساخت ماسک

وسایل و مواد مورد نیاز:

- بشقاب های یک بار مصرف کاغذی
- چسب های اکریلیک
- فیچی
- برچسب های تزئینی
- چسب مایع
- چسب های اکریلیک
- فیچی
- برچسب های تزئینی
- الگو (به انتخاب شما)
- کش یا قطعه ی چوبی به طول ۳۰ سانتی متر
- مداد یا ماژیک
- کاغذهای تزئینی رنگی و براق

گام به گام انجام دهید:

۱- با استفاده از مداد یا ماژیک، الگوی مورد نظر خود را روی بشقاب منتقل کنید.

۲- قسمت های اضافی را به دقت از بشقاب جدا کنید، تا قسمت اصلی ماسک شما آماده شود.

۳- می توانید با استفاده از رنگ های دیگر بشقاب های کاغذی یا پلاستیکی، قسمت های کوچکی را به عنوان ابروی ماسک خود ببرید.

۵- از کاغذهای رنگی تزئینی رشته‌هایی ببرید و مطابق شکل و با تیغه‌ی قیچی یا چاقو، آن‌ها را فر بزنید و به اطراف ماسک خود بچسبانید.

۴- به وسیله‌ی چسب مایع، قسمت‌هایی را که به عنوان ابرو و بریده‌اید، به ماسک خود بچسبانید.

۶- مطابق شکل، سوراخ‌های جای چشم را به دقت ببرید و جدا کنید.

۸- می توانید با برچسب‌های ماه و ستاره سطح ماسک را تزیین کنید.

۷- اطراف سوراخ چشم‌ها را با چسب اکلیلی بپوشانید.

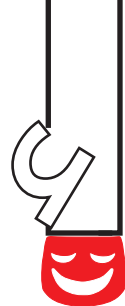
۹- برای استفاده از ماسک روی صورت، می توانید به دو طرف آن کش متصل کنید و یا به یک طرف آن قطعه چوبی بچسبانید تا بتوانید با دست آن را نگه دارید.

از این ماسک ها می توان در
بازی ها و نمایش ها استفاده
کرد.

نمایش بدون کلام (پانتومیم ۱)

اجرای بدون کلام کارهای روزانه

۱- یک کار روزانه را که به کلام احتیاج ندارد، بدون کلام اجرا کنید.

مثال:

- از خواب بیدار شدن
- شستن دست و صورت
- شانه کردن مو
- کتاب خواندن و ...

۲- یک کار روزانه را که به کلام احتیاج دارد، بدون کلام اجرا کنید.

مثال:

- صحبت کردن با تلفن

- تاکسی صدا کردن

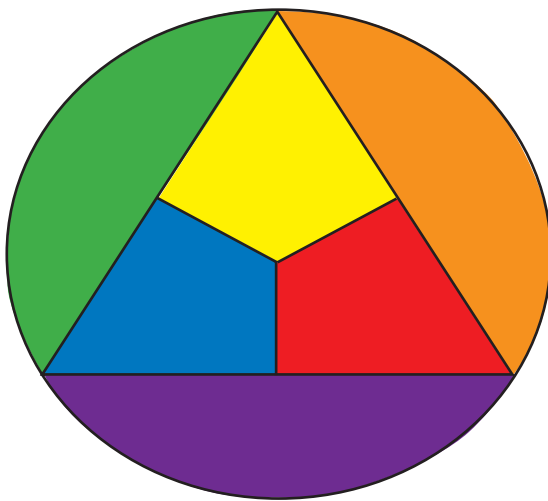
- بیدار کردن خواهر یا برادر و ...

دایره‌ی رنگ‌ها

وسایل و مواد مورد نیاز:

- مقوای اشتنباخ یا مقوای بافت دار
- قلم موی آبرنگ (شماره های ۵ و ۷)
- پالت
- چسب
- رنگ گواش (۶ رنگ)
- قیچی یا تیغ موکت بری

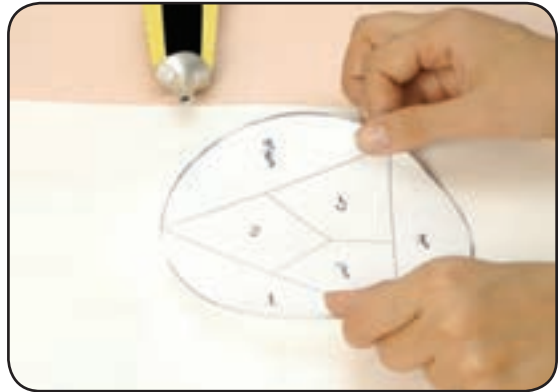
به شکل روبه رو توجه کنید:
به این شکل دایره‌ی رنگ‌ها می‌گویند.
در مرکز آن، سه رنگ اصلی زرد،
قرمز و آبی قرار دارد.

در اطراف آن، سه رنگ فرعی نارنجی، سبز و بنفش را می‌بینیم.
اگر بیشتر دقت کنید، متوجه می‌شوید که رو به روی رنگ زرد، رنگ مکمل آن، یعنی رنگ
بنفش قرار دارد. روبه روی رنگ آبی، رنگ مکمل آن، یعنی رنگ نارنجی قرار دارد. هم‌چنین
روبه روی رنگ قرمز، رنگ سبز قرار دارد.

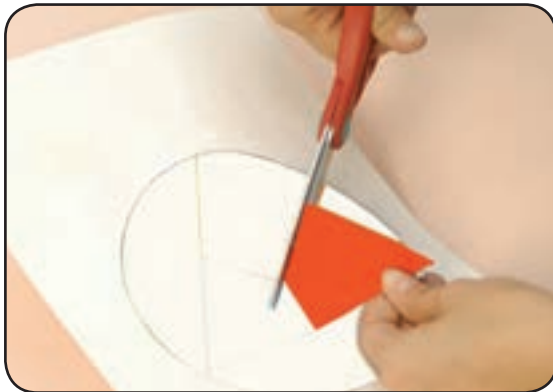
گام به گام انجام دهید:

۱ - تصویر دایره‌ی رنگ‌های صفحه‌ی بعد را
ببرید.

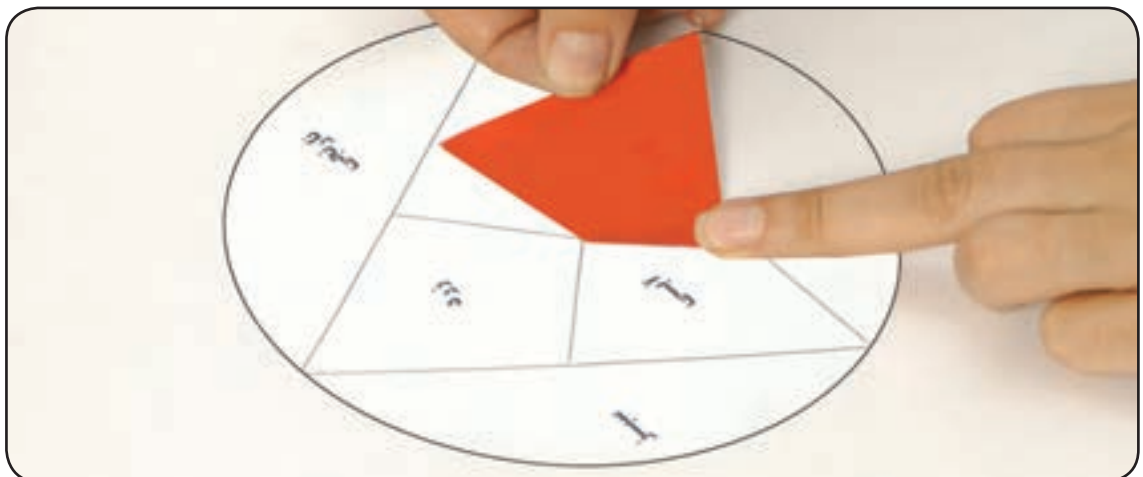

۳- به وسیله ی میز نور* و یا شیشه ی پنجره ی کلاس، طرح را روی مقوایی دیگر منتقل کنید.

۲- با تیغ موکت بری، مقوای اشتباه را در ابعاد A4 ببرید و تصویر بریده شده را روی آن بچسبانید.

۴- با قلم مو و رنگ گواش، شش باریکه ی بریده شده ی کوچک مقوّا را با سه رنگ اصلی و سه رنگ مکمل رنگ بزنید. سپس با قیچی آن ها را ببرید و روی دایره ی رنگ ها بچسبانید.

*میز نور: میزی که زیر آن چراغ های نئون روشن است و روی آن شیشه ای نصب شده است.